

UNIVERZITET U BANJOJ LUCI
MAŠINSKI FAKULTET

Zorana Tanasić   Goran Janjić   Mirko Soković

NAPREDNI KONCEPTI PROIZVODNJE

Banja Luka, 2022

S A D R Ź A J

PRVI DIO: LEAN KONCEPT

<u>1 ISTORIJSKI RAZVOJ LEAN PROIZVODNJE</u>	1
1.1 DEFINISANJE POJMA LEAN	1
1.1.1 Shvatanje pojma <i>lean</i>	3
1.2 RAZVOJ TOJOTINOG PROIZVODNOG SISTEMA	6
1.2.1 Fordov proizvodni sistem	6
1.2.2 Naučni menadžment i fordizam	11
1.2.3 Hronološki razvoj <i>Tojotinog proizvodnog sistema</i>	14
1.2.4 Osnivači <i>Tojotinog proizvodnog sistema</i>	16
1.2.4.1 <i>Sakiči Tojoda (Sakichi Toyoda)</i>	17
1.2.4.2 <i>Kičiro Tojoda (Kiichiro Toyoda)</i>	19
1.2.4.3 <i>Eiji Tojoda (Eiji Toyoda)</i>	20
1.2.4.4 <i>Šigeo Šingo (Shigeo Shingo)</i>	21
1.2.4.5 <i>Taiči Ono (Taiichi Ohno)</i>	23
1.2.5 Kriza nakon Drugog svjetskog rata	25
1.2.6 Rast <i>Tojotinog proizvodnog sistema</i>	26
1.3 RAZVOJ LEAN PROIZVODNJE	28
1.3.1 Hronološki razvoj <i>lean</i> proizvodnje	28
1.3.2 Kuća <i>Tojotinog proizvodnog sistema</i> – <i>lean</i> perspektiva	32
Literatura – poglavlje 1	35
<u>2 LEAN PRINCIPI</u>	37
2.1 DEFINISANJE LEAN PRINCIPA	37
2.2 VRIJEDNOST	43
2.3 TOK VRIJEDNOSTI	45
2.4 TOK (PROTOČNOST)	49
2.5 POVLAČENJE	52
2.6 SAVRŠENSTVO	53
Literatura – poglavlje 2	55
<u>3 LEAN RASIPANJA</u>	57
3.1 UVOD	57
3.2 MUDA	58

3.2.1 Prekomjerna proizvodnja	61
3.2.2 Transport	63
3.2.3 Čekanje	64
3.2.4 Prekomjerna/nepotrebna obrada.....	66
3.2.5 Zalihe.....	68
3.2.6 Nepotrebna kretanja	69
3.2.7 Škart	70
3.2.8 Neiskorišćen ljudski potencijal	71
3.3 MURA	73
3.4 MURI.....	73
3.5 PASIVNA I AKTIVNA RASIPANJA	74
3.5.1 Mjerenje pasivnog rasipanja	76
3.5.2 Mjerenje aktivnog rasipanja.....	78
Literatura – poglavlje 3	81
<u>4 METODE I ALATI LEAN KONCEPTA .....</u>	83
4.1 UVOD	83
4.2 JUST IN TIME – u pravo vrijeme	84
4.3 JIDOKA – kvalitet na izvoru	91
4.3.1 Poka Yoke – izbjeci grešku	92
4.3.2 Andon – vizuelna kontrola	96
4.4 KAIZEN – kontinuirano poboljšanje.....	98
4.4.1 Kaizen događaj	99
4.4.2 Gemba Kaizen	103
4.5 HEIJUNKA	107
4.6 STANDARDIZACIJA RADA	112
4.7 METODA 5S	119
4.7.1 Sortiranje	123
4.7.2 Slaganje	125
4.7.3 Sređivanje	126
4.7.4 Standardizacija rada	127
4.7.5 Sprovoditi (samodisciplina)	129
4.8 MAPIRANJE TOKA VRIJEDNOSTI – VSM	131
4.9 KANBAN	138

4.10 BRZA IZMJENA ALATA – SMED	144
4.11 TOTALNO PRODUKTIVNO ODRŽAVANJE – TPM	150
Literatura – poglavlje 4	158

DRUGI DIO: LEAN SIX SIGMA KONCEPT

5 LEAN SIX SIGMA KONCEPT	161
5.1 OSNOVE SIX SIGMA	162
5.1.1 Šta je Six Sigma u suštini?	163
5.1.2 Metrika Six Sigma	164
5.2 MODEL DMAIC	177
5.2.1 Upotreba pristupa DMAIC za upravljanje projektima Six Sigma	183
5.2.2 Alati i tehnike metodologije Six Sigma	186
5.3 PROJEKTOVANJE ZA SIX SIGMA (DFSS)	189
5.3.1 DFSS/DMADV	190
5.3.2 Upotreba metodologije DFSS	195
5.3.3 Alati i tehnike za DFSS	197
5.4 LJUDSKI RESURSI SIX SIGMA	198
5.4.1 Obuka za Six Sigma	202
5.5 PRISTUP LEAN SIX SIGMA	208
5.5.1 Suština Lean Six Sigma	212
5.5.2 Lean Six Sigma – produbljen DMAIC	214
5.5.3 Prednosti upotreba Lean Six Sigma	217
5.5.4 Četiri ključna elementa za uspjeh Lean Six Sigma	220
5.5.5 Alati Lean Six Sigma	223
5.5.6 Obuka za Lean Six Sigma	224
5.5.7 Matematičko modeliranje Lean Six Sigma	226
5.6 ZAKLJUČNA RAZMATRANJA	229
Literatura – poglavlje 5	232

TREĆI DIO: AGILNA PROIZVODNJA

6 AGILNA PROIZVODNJA	235
6.1 UVOD	235

6.2 AGILNOST – PRESPEKTIVA PROIZVODNJE	236
6.3 AGILNOST IZ PERSPEKTIVE LANCA SNABDIJEVANJA	239
6.4 SISTEMSKE MIŠLJENJE	240
6.4.1 Atributi <i>agilnosti</i> sistema	241
6.4.2 Model <i>agilnosti</i> organizacije	242
6.4.3 Koncept <i>agilne</i> proizvodnje	244
6.5 RAZLIKE IZMEĐU LEAN I AGILNE PROIZVODNJE	248
6.5.1 Razlikovanje atributa <i>lean</i> i <i>agilnog</i> lanca snabdijevanja.....	250
6.5.2 <i>Agilna</i> metodologija na području usluga	253
6.6 AGILNO UPRAVLJANJE PROJEKTIMA	255
6.6.1 Metode i prakse <i>agilnog</i> razvoja i upravljanja projektima	257
6.6.2 Metoda <i>Scrum</i>	258
6.6.3 Prednosti <i>agilnog</i> razvoja	264
6.7 LEAN I AGILNO – LEAGILNO (GIPKO).....	266
6.8 LEAN, LEAN SIX SIGMA I AGILNA PROIZVODNJA	271
Literatura – poglavlje 6	276

ČETVRTI DIO: MODELIRANJE I SIMULACIJA

<u>7 MODELIRANJE I SIMULACIJA .....</u>	279
7.1 SISTEMI I MODELI	279
7.2 METODOLOGIJA SIMULACIJE	285
7.3 ELEMENTI SIMULACIJE DISKRETNIH DOGAĐAJA	288
7.4 ZNANJA I VJEŠTINE POTREBNE ZA MODELIRANJE I SIMULACIJU	290
7.5 ZAŠTO SIMULIRATI?.....	291
7.6 SIMULACIJSKI JEZICI	292
7.7 SIMULACIJA – STUDIJE SLUČAJA	296
Literatura – poglavlje 7	320
POJMOVNIK	321